

PROJECTPLAN STEENUIL
DE BREE 4
TE NIEUWERBRUG
GEMEENTE BODEGRAVEN-REEUWIJK

- * Bodem
- * Waterbodem
- * Water
- * Archeologie
- * Ecologie
- * Milieu

PROJECTPLAN STEENUIL

De Bree 4 te Nieuwerbrug in de gemeente Bodegraven-Reeuwijk

Opdrachtgever | Verhagen Groep
Postbus 1617
3260 BC Oud-Beijerland

Project | BOD.VER.ECO3
Rapportnummer | 15094075
Versienummer | D1
Status | Eindrapportage
Datum | 20 november 2015

Vestiging | Boxmeer
Opsteller | Ing. M. Koen

Paraaf

Kwaliteitscontrole | Drs. B.G.W. Aarts

Paraaf

Kwaliteitszorg

Econsultancy is lid van het Netwerk Groene Bureaus (NGB). Het NGB is een vereniging van ecologische advies- en -onderzoeksbureaus en werkt aan de kwaliteit van advisering gericht op natuur, landschap, water, milieu en ruimte en behartigt de belangen van groene adviesbureaus. Het Netwerk hanteert een gedragscode die opdrachtgevers en andere belanghebbenden een basis biedt om de leden aan te spreken op de kwaliteit van hun werk.

Betrouwbaarheid

Dit projectplan is op zorgvuldige wijze uitgevoerd conform de toepasselijke en van kracht zijnde regelgeving ten aanzien van natuurwetgeving. Econsultancy accepteert op voorhand geen aansprakelijkheid ten aanzien van mogelijke beslissingen die de opdrachtgever naar aanleiding van het door Econsultancy opgestelde projectplan neemt.

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	1
	1.1 Periode ontheffing.....	1
2	ALGEMENE INFORMATIE.....	2
	2.1 Locatiegegevens en huidige situatie	2
	2.2 Ligging ten opzichte van beschermde gebieden	5
3	WERKZAAMHEDEN EN PLANNING	7
	3.1 Werkzaamheden.....	7
	3.2 Werkwijze werkzaamheden	9
	3.3 Planning werkzaamheden	9
	3.4 Doel en belang van de activiteiten.....	1
4	VERBODSBEPALING	2
	4.1 Planten.....	2
	4.2 Dieren	2
5	ECOLOGISCH INVENTARISATIE: ACHTERGROND	3
	5.1 Methode inventarisatie	3
	5.2 Actualisatie inventarisatiegegevens	3
	5.3 Locatie inventarisatie	3
6	ECOLOGISCHE RESULTATEN.....	4
	6.1 Steenuil.....	4
	6.2 Foerageergebieden, migratie- en vliegroutes.....	5
	6.3 Omgevingscheck	6
7	EFFECTEN	7
	7.1 Effect werkzaamheden: kwaliteit	7
	7.2 Effect werkzaamheden: kwantiteit	7
	7.3 Effect werkzaamheden: monitoren	7
8	GUNSTIGE STAAT VAN INSTANDHOUDING	8
	8.1 Staat van instandhouding	8
	8.2 Afbreuk gunstige staat van instandhouding	8
	8.3 Zorgvuldig handelen	8
9	MAATREGELEN.....	9
	9.1 Maatregel.....	9
	9.2 Locatie maatregel	9
	9.3 Doel maatregel	9
	9.4 Effectiviteit maatregel	9
	9.5 Afhankelijk	10
	9.6 Uitvoering maatregel: monitoren	10
10	ALTERNATIEVEN	11
	10.1 Alternatieve locatie	11
	10.2 Alternatieve Inrichting	11
	10.3 Alternatieve werkwijze	11
	10.4 Alternatieve planning	11

11 LITERATUUR 12

1 INLEIDING

Econsultancy heeft van Verhagen Groep opdracht gekregen voor het begeleiden van een ontheffingsaanvraag in het kader van artikel 75c van de Flora- en faunawet ten behoeve van de voorgenomen werkzaamheden aan de De Bree 4 in de gemeente Bodegraven-Reeuwijk.

De volgende onderzoeksvragen zullen in onderhavige rapportage worden beantwoord:

- Welke beschermde soorten zijn in de projectlocatie aanwezig?
- Welke functie heeft de projectlocatie voor de soorten?
- Wat is de omvang en duurzame staat van instandhouding van de bij de ingreep betrokken populaties van beschermde soorten?
- Blijft de functionaliteit van de voortplantingsplaatsen en vaste rust- of verblijfplaatsen behouden?
- Welke eigenschappen van het gebied moeten gemitigeerd of gecompenseerd worden?
- Hoe groot wordt het succes van de te nemen maatregelen ingeschat?
- Welke maatregelen moeten getroffen worden om aan de zorgplicht te voldoen?
- Zijn er voor de streng beschermde soorten geen meer bevredigende oplossingen.
- Welk wettelijk belang is er waardoor de werkzaamheden moeten worden uitgevoerd?

Uit onderzoek is naar voren gekomen dat de projectlocatie in gebruik wordt genomen door steenuil. Voor herinrichting van de projectlocatie komt er een nestlocatie van steenuil te vervallen. Dit betekent overtreding van verbodsbepaling genoemd in artikel 11 van de Flora- en faunawet. Om deze negatieve gevolgen te voorkomen worden mitigerende maatregelen uitgevoerd die bestaan uit het plaatsen van steenuilkasten. Voor het verdwijnen van deze verblijfplaatsen vragen we ontheffing aan, om door RVO te laten beoordelen of de maatregelen voldoende zijn.

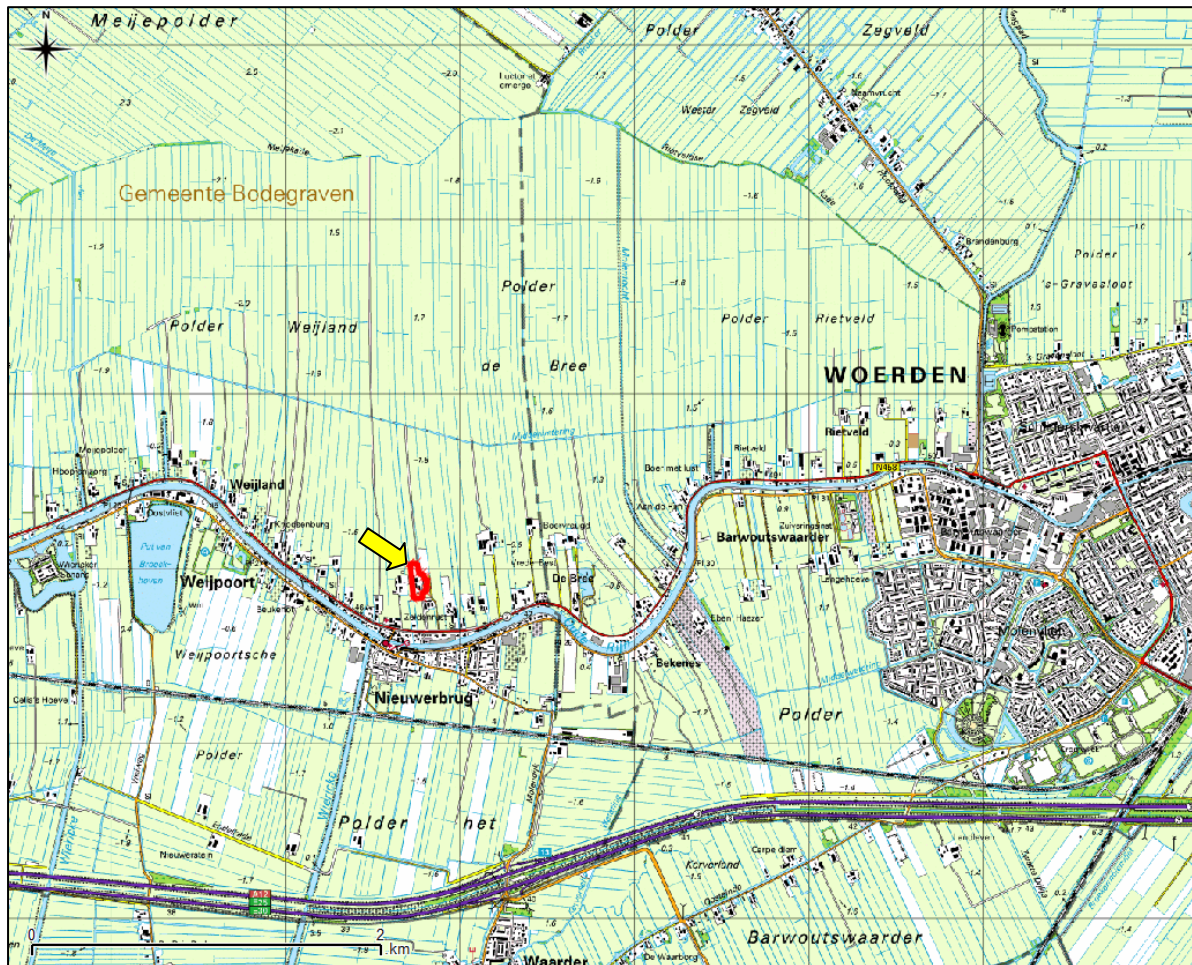
1.1 Periode ontheffing

De ontheffing wordt aangevraagd voor de periode van 3 jaar ingaande vanaf het moment dat de ontheffing wordt verleend

2 ALGEMENE INFORMATIE

2.1 Locatiegegevens en huidige situatie

De projectlocatie ($\pm 1,5$ ha) is gelegen aan De Bree 4, circa 500 meter ten noorden van de kern van Nieuwerbrug, in de gemeente Bodegraven - Reeuwijk. In figuur 1 is de topografische ligging van de projectlocatie weergegeven. Volgens de topografische kaart van Nederland, kaartblad 31 D (schaal 1:25.000), zijn de coördinaten van het midden van de projectlocatie $X = 115.760$, $Y = 454.950$.

Figuur 1. Topografische ligging van de projectlocatie.

De projectlocatie ligt in het landelijk gebied in de gemeente Bodegraven - Woerden ten noorden van de doorgaande weg De Bree. De projectlocatie was vroeger in gebruik als gemengd veebedrijf waar vleesvarkens en melkkoeien werden gehouden. Momenteel is alleen de monumentale bedrijfswoning nog in gebruik (anti-kraak). De overige bedrijfsgebouwen zijn leegstaand en hebben een vervallen karakter. Naast de verharde erfdelen bestaat de onderzoeklocatie uit grasland, dat deels beweid werd door schapen. Verder heeft het terrein een verruigd karakter met een wildgroei aan algemene vegetatie, zijn op het zuidelijk deel enkele bomen aanwezig en bevindt zich ten oosten van de bedrijfswoning, maar binnen de projectlocatie een gedeelte van een watergang. Ook langs andere delen van de projectlocatie zijn watergangen gelegen, maar deze bevinden zich buiten de projectlocatie. De omgeving van de projectlocatie bestaat voornamelijk uit intensief gebruikte agrarische graslanden met

poldersloten. Daarnaast bevinden zich in de directe omgeving, met uitzondering van in noordelijke richting, diverse agrarische bedrijfsterreinen met bijhorende bebouwing en erfbeplanting. In figuur 2 is een luchtfoto van de projectlocatie en de directe omgeving weergegeven. De figuren 3 t/m 14 geven een impressie van de projectlocatie, middels foto's die zijn genomen tijdens het veldbezoek.

Figuur 2. Luchtfoto van de projectlocatie en de directe omgeving.

Figuur 3. Oprit richting de projectlocatie.

Figuur 4. Zuidoostpunt met de woning.

Figuur 5. Zuidwestpunt van de locatie.

Figuur 6. Achterzijde woning met naastgelegen sloot.

Figuur 7. Voormalige varkensstal 1.

Figuur 8. Binnenzijde varkensstal 1.

Figuur 9. Hooimijt en varkensstal 2.

Figuur 10. Binnenzijde varkensstal 2.

Figuur 11. Romneyloods / schapenstal.

Figuur 12. Vervallen open kapschuurtjes.

Figuur 13. Schapenweide aan de oostzijde.

Figuur 14. Voormalige melkveestal.

Figuur 15. Binnenzijde melkveestal.

Figuur 16. Noordelijk deel onderzoeklocatie.

Figuur 17. Varkensstal 2 met kapschuur.

Figuur 18. Noordpunt van de locatie.

Figuur 19. Sloot langs noordoostgrens van de locatie met op achtergrond een nieuwe schuur/loods (buiten de projectlocatie).

Figuur 20. Graslanden ten noorden van de onderzoeklocatie.

2.2 Ligging ten opzichte van beschermde gebieden

Natura 2000

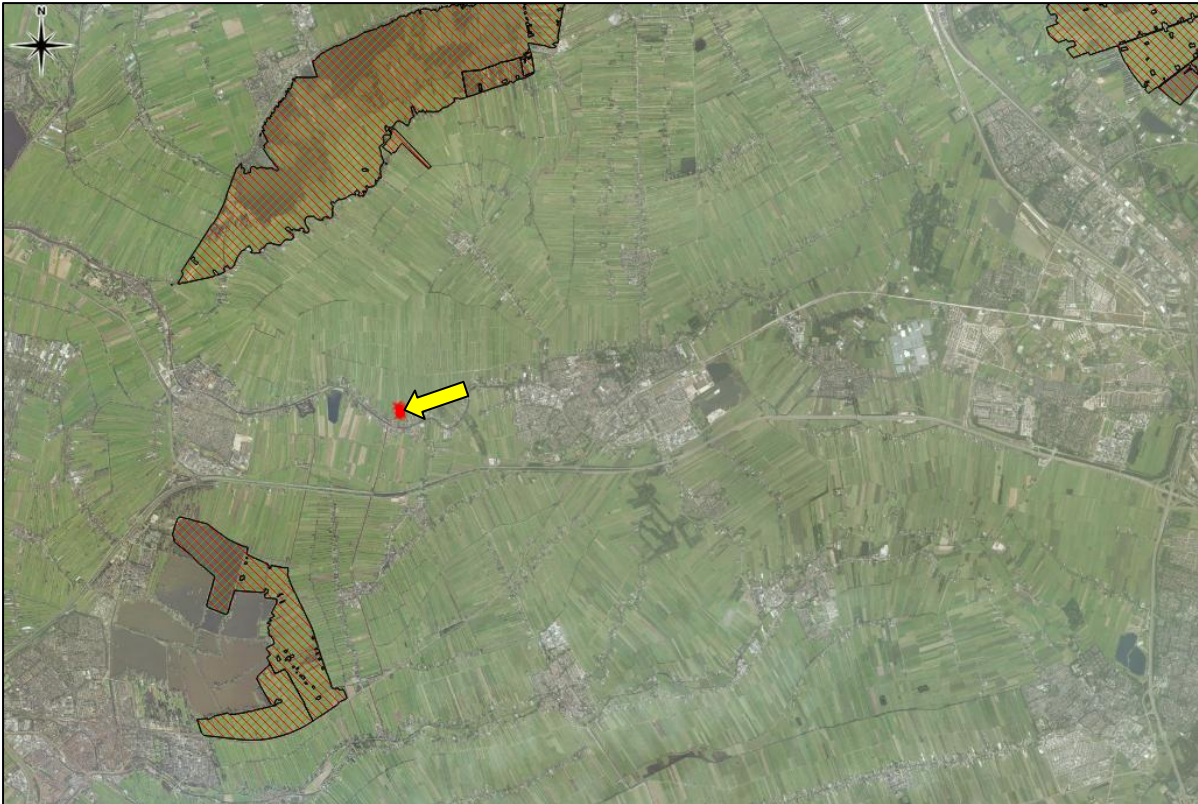
De projectlocatie is niet gelegen binnen de grenzen, of in de directe nabijheid van een gebied dat aangewezen is als Natura 2000. Het meest nabijgelegen Natura 2000-gebied bevindt zich op circa 4 kilometer afstand ten zuidoosten van de projectlocatie. Dit betreft het gebied 'Broekvelden, Vettenbroek & Polder Stein'. Verder bevindt zich op circa 5 kilometer ten noordoosten van de projectlocatie het gebied 'Nieuwkoopse Plassen & De Haeck' en op circa 8,5 kilometer ten noordoosten het gebied 'De Wilck'. In figuur 21 is de ligging van de projectlocatie ten opzichte van het Natura 2000-gebied 'Broek-velden, Vettenbroek & Polder Stein' en 'Nieuwkoopse Plassen & De Haeck' weergegeven. Effecten door het onderhavige project op deze gebieden zijn uit te sluiten.

Ecologische Hoofdstructuur

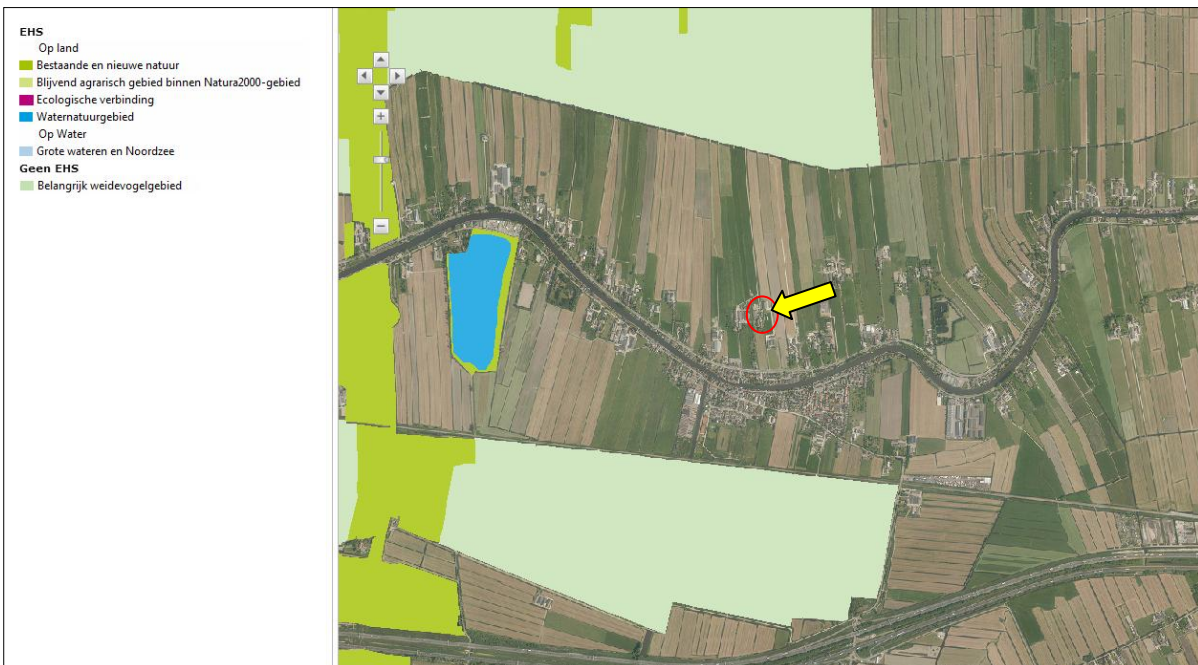
De projectlocatie maakt geen deel uit van de EHS. De projectlocatie ligt ook niet in de nabijheid van een kerngebied, verbindingsgebied of verwevingsgebied, behorend tot de EHS. Het meest nabijgelegen EHS-onderdeel bevindt zich circa 1,4 kilometer ten westen van de projectlocatie. In figuur 22 is de ligging van de projectlocatie ten opzichte van de EHS weergegeven. Effecten door het onderhavige project op de EHS zijn uit te sluiten.

Belangrijke weidevogelgebieden

Provincie Zuid-Holland hanteert ten aanzien van weidevogelgebieden een met de EHS vergelijkbaar beschermingsregime. In dit geval bevindt de meest nabijgelegen grens van een belangrijk weidevogelgebied zich op circa 760 meter ten noorden en op circa 900 meter ten zuiden van de onderzoeklocatie. Deze gebieden bevinden zich respectievelijk direct ten noorden van de Middelwetering en direct ten zuiden van de spoorlijn Woerden - Bodegraven. In figuur 22 is de ligging van de projectlocatie ten opzichte van belangrijk weidevogelgebied weergegeven. Effecten door het onderhavige project op dergelijke gebieden zijn uit te sluiten.

Figuur 21. Ligging onderzoekslocatie ten opzichte van de Natura 2000 (gearceerd).

Figuur 22. Ligging onderzoeksgebied ten opzichte van de EHS en belangrijk vogelweidegebied.

3 WERKZAAMHEDEN EN PLANNING

3.1 Werkzaamheden

De initiatiefnemer is voornemens alle 2000 m² aan voormalige bedrijfsbebouwing te slopen. De monumentale bedrijfswoning en de karakteristieke hooimijt (achter de woning) blijven hierbij behouden. Op de ontstane open ruimte worden twee nieuwe woningen gerealiseerd.

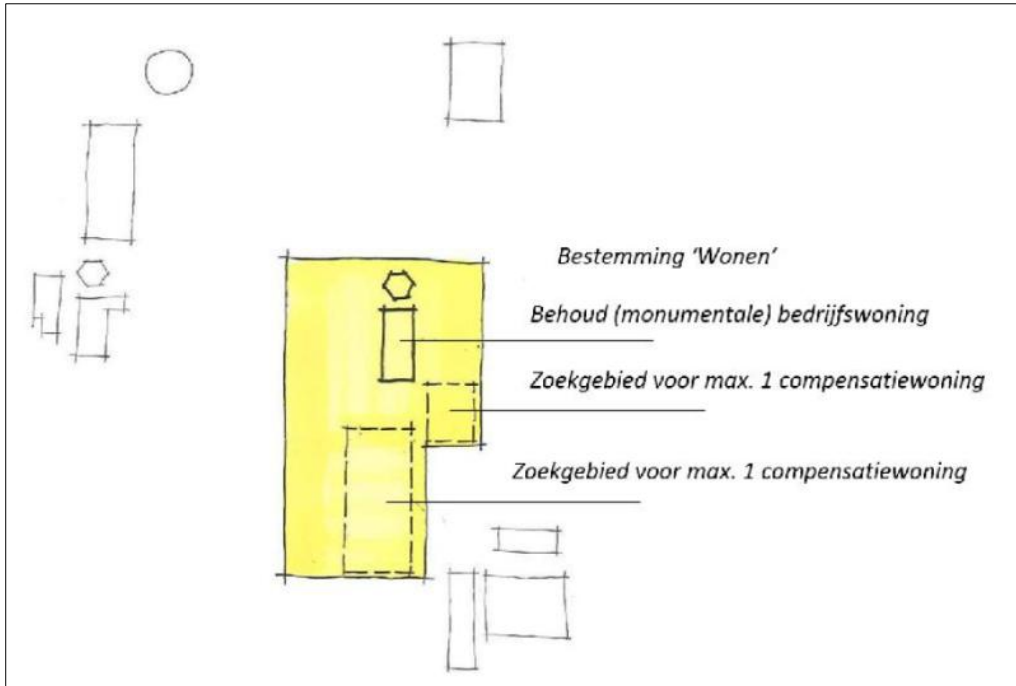
Eindbeeld van de locatie

De twee nieuwe woningen worden geclusterd rondom de monumentale bedrijfswoning, zie figuur 23 en 24 voor de voorbeeldverkaveling van de woningen. Het eindbeeld van de woningen is op het moment van de aanvraag (nog) niet bekend. Echter wordt hierbij wel rekening gehouden met de eisen welke opgesteld zijn in het nieuwe bestemmingsplan 'Buitengebied-Noord'. Tevens worden de woningen zoveel mogelijk bij elkaar geclusterd om het gebied eromheen zoveel mogelijk open te laten, dit voor een goede ruimtelijke inpassing van het slagenlandschap.

De gemeente heeft een aantal randvoorwaarden opgesteld voor inrichting van het gebied. Deze randvoorwaarden zijn conform de bestaande stedenbouwkundige structuur:

1. Centraal de bestaande (monumentale) bedrijfswoning, met direct rondom deze woning de twee compensatiewoningen. Deze woningen moeten gerealiseerd worden binnen de op de randvoorwaardenkaart weergegeven twee zoekgebieden. Per zoekgebied is maximaal 1 compensatiewoning mogelijk.
2. Hoofdgebouwen: eenvoudige bouwvormen gesitueerd in de lengterichting van de slagenlandschap.
3. Parkeren achter de bebouwing situeren en zoveel mogelijk uit het zicht plaatsen.
4. Ontsluiting van het achtererf via de bestaande inrit.
5. Randen langs de poldersloot vrij van bebouwing houden (ten minste 5 meter).
6. Aan- en of bijgebouwen altijd ondergeschikt aan de hoofdvormen.
7. Het volgende materiaal gebruik toepassen: donkere gevels (baksteen donker bruin en of houtdelen zwart geteerd), donkere keramische dakpannen en houten kozijnen.
8. Een goothoogte van maximaal 1,5 bouwlaag plus kap bouwhoogte maximaal 2,5 bouwlagen.

Het overgrote gedeelte van het gebied om de toekomstige woningen wordt opgenomen in het slagenlandschap, de ruimte direct rond de woningen wordt ingericht met erfbeplanting. De bestaande oppervlakte wateren blijven behouden en worden niet aangetast.

Figuur 23. Toekomstige situatie (Bron: Buro Waalbrug, 2015).

Figuur 24. Voorbeeldverkaveling (Bron: Buro Waalbrug, 2015)

3.2 Werkwijze werkzaamheden

De werkzaamheden met betrekking tot de sloop zijn in de delen in onderstaande stappen:

1. Bouwplaatsinrichting: plaatsen bouwhekken, keet, toilet en rijplaten.
2. Opschonen terrein, verwijderen begroeiing e.d.
3. Asbestsanering en sloop dak stal 1.
4. Verwijderen mest in de putten.
5. Slopen overige stallen, gebouwen en silo's bovengronds
6. Slopen vloeren, funderingen en putten.
7. Aanvullen grond na sloopwerkzaamheden.
8. Verwijderen en afvoeren erfverharding.
9. Bodemsanering onder veldschuur en voorzijde terrein.
10. Aanvullen grond na gereed bodemsanering.

Mede omdat er nog geen concrete kopers voor de nieuwbouwwoningen zijn, is hieromtrent nog planning en exacte inrichting van bekend. Omdat er reeds maatregelen binnen het huidige steenuilterritorium zijn getroffen (zie hoofdstuk 9) is de nieuwbouw niet van belang voor het behoud van de functionaliteit van het leefgebied (inclusief nestplaats) voor de steenuilen ter plaatse. Daarnaast is het mede gezien de slechte staat van de te slopen bebouwing en de aanwezigheid van asbest noodzakelijk dat de betreffende bebouwing zo spoedig mogelijk wordt gesloopt.

3.3 Planning werkzaamheden

De sloopwerkzaamheden starten in december 2015. Hierbij worden in verband met asbest eerst de asbesthoudende onderdelen van stal 1 zorgvuldig verwijderd. Vervolgens zal deze stal zorgvuldig tot aan de grond worden gesloopt. De sloop van overige stallen (inclusief de nestlocatie van de steenuil) staat gepland in januari 2016. Mede omdat de steenuil vanaf medio half februari de nestplaatsen alweer kunnen gaan bezetten, dient de huidige nestplaats van de steenuil voor circa half februari ongeschikt te zijn gemaakt. Hiermee wordt voorkomen dat de steenuil zijn oude nestplaats weer in gebruik neemt in plaats van de nabij aangeboden alternatieven. Het is dan ook van essentieel belang dat de ontheffing voor het verstoren van de huidige nestplaats uiterlijk in januari 2016 wordt afgegeven.

De stal met de nestplaats zal direct na het verkrijgen van de ontheffing worden gesloopt. Door te slopen voor half februari 2016 wordt rekening gehouden met de kwetsbare periode van de steenuil. De sloopwerkzaamheden vinden dan ook plaats buiten het broedseizoen van de beschermde soort. In tabel I en II is de sloopplanning weergegeven.

Ondanks dat er nog geen planning voorhanden is met betrekking tot de nieuwbouw en dergelijke, zal hieromtrent in overleg met een ter zake kundige op gebied van steenuilen eveneens rekening worden gehouden met de gevoelige periode van de steenuil.

Tabel I. Sloopplanning

Planningnr.: 2		Projectleider: John Thelosen 06-30238020 Uitvoerder Roy van Kempen 06-27513388																													
		47					48					49					50					51					52				
Omschrijving		17-11	18-11	19-11	20-11	21-11	24-11	25-11	26-11	27-11	28-11	1-12	2-12	3-12	4-12	5-12	8-12	9-12	10-12	11-12	12-12	15-12	16-12	17-12	18-12	19-12	22-12	23-12	24-12	25-12	26-12
1	Werkvoorbereiding en meldingen Sloop- en asbestwerkzaamheden Informereren gebouw gebruiker, burens en overige omwonenden	■	■	■	■	■																									
2	Bouwplaatsinrichting Bouwhekken, keet, toilet, rijplaten						■	■	■	■	■																				
3	Opschonen terrein, verwijderen begroeiing e.d.						■																								
4	Asbestsanering en sloop dak stal 1						■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	
5	Verwijderen mest in de putten																									■	■	■	■	■	
6	Slopen stallen, gebouwen, silo's bovengronds																														
7	Slopen vloeren, funderingen, putten																														
8	Aanvullen grond na sloopwerkzaamheden																														
9	Verwijderen en afvoeren erfverharding																														
10	Bodemsanering onder veldschuur en voorzijde terrein Milieukundige begeleiding door Ecoconsultancy																														
11	Aanvullen grond na gereed bodemsanering																														
12	Oplevering werkzaamheden																														

3.4 Doel en belang van de activiteiten

Na het beëindigen van het agrarisch bedrijf zijn de voormalige stallen leeg komen te staan. Deze leegstaande stallen hebben bouwtechnische een zodanige slechte kwaliteit dat deze niet meer in gebruik genomen kunnen worden voor agrarische activiteiten. In het kader van de ruimte-voor-ruimteregeling heeft Verhagen Rentmeester een verzoek ingediend om op het perceel twee extra compensatiewoningen te realiseren.

De ontheffing wordt aangevraagd voor belang J "Ruimtelijke ontwikkeling".

4 VERBODSBEPALING

4.1 Planten

Niet van toepassing.

4.2 Dieren

Doden en verwonden van het dier

Bij het uitvoeren van de werkzaamheden worden er voldoende maatregelen genomen om het doden en verwonden van dieren te voorkomen. Tevens worden de werkzaamheden uitgevoerd buiten de kwetsbare periode van de steenuil. Het aanvragen van een ontheffing voor het doden en verwonden van dieren is niet nodig.

Opzettelijk verontrusten van het dier

Het project heeft niet tot doel het opzettelijk verontrusten van dieren. Overtreding van artikel 10 is niet aan de orde. Het aanvragen van een ontheffing voor het opzettelijk verstoren van de steenuil is niet nodig.

Beschadigen en vernietigen van nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- en verblijfplaatsen van het dier

De aanwezige nestlocatie wordt tijdelijk verstoord. Binnen het territorium van de steenuil worden twee nieuwe nestgelegenheden aangeboden. De functie van nestlocatie voor het aanwezige steenuilkoppel blijft te allen tijde behouden. Het aanvragen van een ontheffing voor het beschadigen en vernietigen van nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- en verblijfplaatsen is niet nodig.

Verstoren van nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- en verblijfplaatsen van het dier

Bij het herinrichten van de onderzoeklocatie ontstaat er een tijdelijke verstoring van de nestlocatie van de steenuil. In het kader van dit project zijn binnen het territorium van de steenuil reeds twee nieuwe nestgelegenheden voor de steenuil geplaatst. De functie van nestlocatie blijft behouden, maar ondanks dat er alternatieven worden geboden, is tijdelijke verstoring niet uit te sluiten. De steenuilen moeten immers de huidige locatie verlaten om binnen het territorium de nieuwe alternatieven te ontdekken. Voor het tijdelijk verstoren van de nestlocatie van de steenuil is deze ontheffingsaanvraag van toepassing.

Zoeken, rapen, uit het nest nemen, beschadigen of vernielen van eieren van het dier

Niet van toepassing

Vervoer en onder zich hebben van het dier, dan wel eieren, nesten of producten daarvan

Niet van toepassing.

5 ECOLOGISCH INVENTARISATIE: ACHTERGROND

5.1 Methode inventarisatie

Door Econsultancy is in 2014 een quickscan flora en fauna voor de locatie opgesteld (Koen, 2014). De quickscan is uitgevoerd aan de hand van een bureaustudie en een veldbezoek. Het veldbezoek is afgelegd op 28 augustus 2014. Tijdens dit veldbezoek is de gehele projectlocatie, alsmede de omliggende percelen onderzocht. Gedurende het veldbezoek is gelet op de mogelijke aanwezigheid van beschermde soorten op basis van het aanwezige habitat.

Naar aanleiding van de resultaten van de quickscan heeft er aanvullend onderzoek plaatsgevonden naar vleermuizen, huismussen en steenuilen.

Het aanvullend steenuilonderzoek heeft plaatsgevonden in de periode half februari – half april 2015. Dit onderzoek bestond uit een visuele inspectie op sporen van steenuil, maar daarnaast vooral uit een auditieve inventarisatie. Met behulp van geluidsapparatuur worden territoriumroepen afgespeeld. Wanneer deze geluiden worden afgespeeld in een door steenuil bezette territorium is de kans zeer groot dat de aanwezige steenuilen daarop reageren.

Gedurende het, volgens het vleermuizenprotocol uitgevoerde, aanvullende onderzoek naar vleermuizen heeft aangetoond dat er geen verblijfplaatsen van vleermuizen zijn te verwachten. Gedurende dit onderzoek is opnieuw gelet op aanwezige steenuilen. Verder zijn er tevens geen nestlocaties van de huismus aangetroffen op de projectlocatie.

5.2 Actualisatie inventarisatiegegevens

Inventarisaties hebben plaats gevonden gedurende verschillende veldbezoeken:

Datum	Type onderzoek	Starttijd	Onderzoeker
28-08-2014	Quickscan	Overdag	M. Koen
15-02-2015 t/m 15-04-2015	Territorium onderzoek steenuil	Nacht	M. Koen
01-04-2015 t/m 15-05-2015	Broedonderzoek huismus	Ochtend	M. Koen
15-05-2015 t/m 01-10-2015	Vleermuisonderzoek	Nacht	M. Koen M. Warringa
04-11-2015	Verkennd onderzoek	Overdag	M. Koen M. Warringa J. Beijck

5.3 Locatie inventarisatie

Zie figuur 2 voor de projectlocatie.

6 ECOLOGISCHE RESULTATEN

6.1 Steenuil

Visueel

Tijdens het veldbezoek van de quickscan op 28 augustus 2014 zijn met name in de open kapschuur, direct achter varkensstal 2, meerdere braakballen en uitwerpselen (krijtstrepen) van de steenuil aangetroffen, zie figuur 25 t/m 27. In verband met veiligheidsaspecten waren gedurende dit veldbezoek niet alle delen van deze bedrijfsgebouwen controleerbaar. Gedurende het veldbezoek op 4 november 2015 zijn alle panden nogmaals gecontroleerd hierbij zijn wederom verse braakballen gevonden in de openkapschuur. Daarnaast zijn er meerdere sporen als braakballen en veren aangetroffen op de zolders van varkensstal 1 en 2.

Figuur 25. Steenuilsporen in open kapschuur.

Figuur 26. Uitwerpselen steenuil.

Figuur 27. Braakballen steenuil.

Tijdens het vleermuisonderzoek (uitgevoerd in de periode van 15 mei tot en met 1 oktober 2015) is de steenuil visueel op de projectlocatie waargenomen. Op 9 juli 2015 vloog een volwassen steenuil weg vanaf het schuurtje achter de open kapschuur (zie figuur 28). Onder de golfplaten van deze schuur waren op zowel 12 juni als 9 juli jonge steenuilen te horen. Op basis van deze waarnemingen wordt aangenomen dat de nestplaats zich hier bevindt. Mede in het kader van veiligheid is het niet mogelijk de vermoedelijke nestplaats visueel te controleren. Echter, er zijn geen aanwijzingen dat het nest zich in één van de slooppanden elders op de projectlocatie bevindt.

Figuur 28. Het schuurtje met de nestlocatie van de steenuil.

Auditief

Het territorium is onderzocht gedurende het vervolgonderzoek, uitgevoerd in de periode half februari – half april 2015. Hierbij reageerde de steenuil kort op de territoriumroep keek even toe vanaf het gebouw aan de noordzijde van de projectlocatie en vertrok vervolgens weer. Gedurende het veldonderzoek op 5 oktober 2015 is de steenuil roepend aangetroffen in de weilanden ten noorden van de projectlocatie.

De projectlocatie maakt deel uit van het territorium van de steenuil. Hierbij zijn meerdere roestplekken aangetroffen en wordt aangenomen dat de steenuil de onderzoeklocatie in gebruik neemt voor de voortplanting ter plaatse van het schuurtje van figuur 28. De staat van de panden maakten het niet mogelijk om overal tussen en onder te zoeken naar de nestlocatie. Daarnaast zou het verwijderen van plafondplaten en dakplaten al kunnen leiden tot verstering van een vaste verblijfplaats van deze soort. Naast dat het praktisch onmogelijk is om de nestlocatie visueel te inspecteren is dit ook niet noodzakelijk, omdat de hoeveelheid aan sporen en waarnemingen van steenuil(jongens) al voldoende zekerheid geeft van de aanwezigheid van een nestlocatie op de projectlocatie. Alle locaties waar de steenuil en zijn sporen zijn aangetroffen, zijn weergegeven in figuur 29. Het schuurtje met de nestplaats is met een rood vierkantje in dit figuur weergegeven.

Figuur 29. Locaties waarnemingen van de steenuil en zijn sporen, nestlocatie zie pijl.

6.2 Foerageergebieden, migratie- en vliegroutes

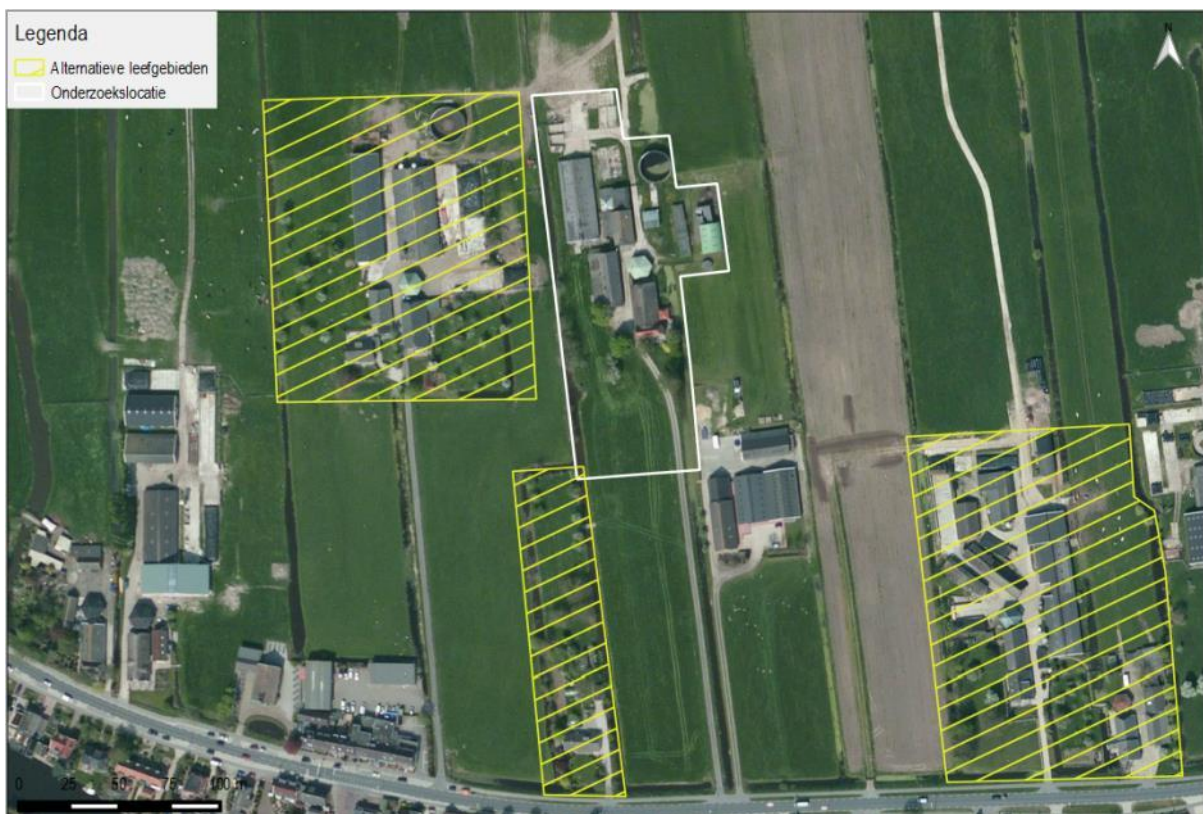
Hoogstwaarschijnlijk maakt de steenuil hoofdzakelijk gebruik van de projectlocatie als verblijflocatie, het erf is door de rust hier zeer geschikt voor. Als foerageergebied is de projectlocatie minder interessant. In het verleden zal dit zeker interessanter geweest zijn. Toen er nog agrarische activiteiten plaats vonden op het terrein was het voedselaanbod (muizen, huismussen en ongewervelden) veel

hoger. Naar alle verwachting foerageren de steenuilen vooral op het erf ten westen van de projectlocatie. Het erf ten westen van de projectlocatie is zeer geschikt als foerageergebied voor de steenuil. Op dit erf zijn verschillende soorten vee aanwezig (koeien, paarden en schapen), met de daarbij behorende voedsel en mest wat veel voedsel voor de steenuil aantrekt. Daarnaast is het erf ingericht met verschillende fruitbomen. Fruitbomen zijn aantrekkelijk omdat zij gedurende een groot deel van het jaar potentieel voedsel voor steenuilen aantrekken, zoals insecten op de bloemen en valfruit. Dit erf maakt een essentieel onderdeel uit van het leefgebied van de steenuil.

6.3 Omgevingscheck

Het leefgebied van de steenuil bestaat uit open tot half open landschappen langs dorpsranden en agrarische cultuurlandschappen. Kleinschalige erven met afwisselende korte en verruigde vegetatie, bebouwing, moestuintjes en vee bieden vaak een geschikte leefomgeving met voldoende voedsel, geschikte nestgelegenheid en voldoende veiligheid. In de directe omgeving van de projectlocatie zijn er enkele erven aanwezig die een geschikte alternatief voor de steenuil aanbieden. Met name het erf ten westen en het zuiden van de projectlocatie bieden veel mogelijkheden voor de steenuil om te foerageren en te verblijven. In figuur 30 is aangegeven welke alternatieven er aanwezig zijn en welke de steenuil op eigenkracht kan bereiken.

Tijdens de onderzoeken zijn op de betreffende nabijgelegen percelen nooit steenuilen gehoord, waardoor met voldoende zekerheid is uitgesloten dat deze deel uitmaken van het territorium van een ander steenuilenkoppel.

Figuur 30. Geschikte alternatieve leefgebieden voor de steenuil.

7 EFFECTEN

7.1 Effect werkzaamheden: kwaliteit

Als gevolg van de sloop van het de verschillende panden aan het de Bree 4 treedt er tijdelijke verstoring op van de nestlocatie van de steenuil. Door de voorgenomen ontwikkeling zijn tijdelijke effecten niet uit te sluiten op de steenuil en zijn leefgebied.

Rust- en verblijfplaatsen

De verschillende te slopen gebouwen maken deel uit van het leefgebied van de steenuil. In verschillende panden op de projectlocatie bevinden zich roestplaatsen van de steenuil en tevens is er een nestlocatie van de steenuil aanwezig. Als gevolg van de sloopwerkzaamheden worden verblijfplaatsen binnen het leefgebied van de steenuil ongeschikt. Het territorium van de steenuil wordt hierdoor deels aangetast. Het foerageergebied van de steenuil blijft ondanks de herinrichting van het gebied behouden. Negatieve effecten op het foerageergebied zijn dan ook niet te verwachten.

Steenuilen zijn erg honkvast en maken jaarrond gebruik van hun functionele leefgebied. Binnen hun territorium hebben ze naast de nestlocatie meerdere locaties die ze regelmatig gebruiken als roestplaats. Deze roestplaatsen liggen verspreid binnen een leefgebied van 5 tot 30 hectare. Bij het wegvallen van een klein deel van de verblijfplaatsen heeft dit op korte termijn geen nadelige gevolgen voor de steenuil. Er worden mitigerende maatregelen uitgevoerd in de vorm van het aanbieden van steenuilkasten, zodat voldoende nestgelegenheden voor de steenuil aanwezig blijven.

Bij het uitvoeren van het onderzoek is er ook rekening gehouden met ontwikkelingen rondom de projectlocatie. In de omgeving van de projectlocatie zijn er geen andere projecten bekend welke een versterkende (negatieve) effect kunnen hebben op de steenuil. Cumulatieve effecten op de soort of het aanwezige steenuilkoppel zijn dan ook niet te verwachten.

7.2 Effect werkzaamheden: kwantiteit

De verschillende te slopen gebouwen maken deel uit van het territorium van de steenuil. Op korte termijn wordt het territorium tijdelijk verstoord, echter neemt de kwantiteit aan nestlocaties niet af. De nieuwe steenuilkasten zijn binnen het territorium van de steenuil geplaatst. Kwantitatief wordt het territorium wel kleiner, maar het betreft vooral een verlies aan marginaal foerageergebied. De nieuwe nestlocaties zijn dichterbij het optimale foerageergebied gesitueerd. Dit geeft een groot voordeel voor de steenuilen. Steenuilen verliezen relatief veel energie bij het foerageren. Dit komt doordat ze minder vleugeloppervlakte hebben in relatie tot hun lichaamsgewicht dan andere uilensoorten, waardoor vliegen meer energie kost. Door het plaatsen van de nestlocaties naar het foerageergebied wordt het foerageren meer rendabel en kan dit resulteren in een hoger broedsucces.

Bij het uitvoeren van het onderzoek is er ook rekening gehouden met ontwikkelingen rondom de projectlocatie. In de omgeving van de projectlocatie zijn er geen andere projecten bekend welke een versterkende (negatieve) effect kunnen hebben op de steenuil. Cumulatieve effecten op de soort zijn dan ook niet te verwachten.

7.3 Effect werkzaamheden: monitoren

Uitvoering van de werkzaamheden vindt plaats buiten de kwetsbare periode (voortplantingsperiode) van de steenuil. Omdat de steenuil jaarrond gebruik maakt van zijn roestplaats en een groot deel van de gebouwen onoverzichtelijk zijn, wordt voorafgaand aan de sloopwerkzaamheden een controle uitgevoerd om te voorkomen dat steenuilen worden gedood of verwond. Tijdens de werkzaamheden staat een ecologisch adviseur paraat. Bij onvoorziene situaties en vragen dient met de deskundige op het gebied van de steenuil contact opgenomen te worden. De opgehangen nestkasten worden gedurende 5 jaar gemonitord door een lokale deskundige van de steenuilenwerkgroep.

8 GUNSTIGE STAAT VAN INSTANDHOUDING

8.1 Staat van instandhouding

De soortenstandaard Steenuil geeft aan dat bij het wegvallen van één territorium van steenuil de gunstige staat van instandhouding van de lokale populatie niet meer gegarandeerd kan worden. Het aantal steenuilterritoria dient daarom gelijk te blijven. Bij herinrichting van de projectlocatie blijft het territorium van de steenuil behouden. De staat van instandhouding blijft dan ook gewaarborgd. Het territorium blijft voor het koppel steenuilen te allen tijde bruikbaar om te foerageren, te schuilen en zich voort te planten.

8.2 Afbreuk gunstige staat van instandhouding

Bij herinrichting van de projectlocatie komt de huidige nestgelegenheid van de steenuil te vervallen. Het territorium blijft hierbij behouden. De verblijfplaatsen maken maar een klein onderdeel uit van het territorium, negatieve effecten zijn dan ook niet te verwachten. Daarnaast worden er mitigerende maatregelen uitgevoerd waardoor nestgelegenheden aanwezig blijven en de gunstige staat van instandhouding van de steenuil niet in het geding komt.

8.3 Zorgvuldig handelen

Gedurende de werkzaamheden zal rekening gehouden worden met de algehele zorgplicht. Er worden bijvoorbeeld geen werkzaamheden uitgevoerd tijdens de kwetsbare periode van de steenuil. Voorafgaand aan de werkzaamheden worden maatregelen genomen om vast te stellen of de steenuil aanwezig is. Wanneer deze aanwezig is dient er met een ter zake kundige overlegd te worden naar de vervolgstappen. Tevens wordt er zo gewerkt dat het dier de kans krijgt om zelf het gebouw te verlaten. De te nemen maatregelen worden in een ecologisch werkprotocol beschreven. Dit protocol is gedurende werkzaamheden op de locatie aanwezig en bekend onder het uitvoerende personeel. Een ter zake kundige staat gedurende de werkzaamheden paraat voor vragen en onvoorziene gebeurtenissen.

9 MAATREGELEN

9.1 Maatregel

Nieuwe verblijfplaatsen

Ter mitigatie van de te vervallen verblijfplaatsen zijn er reeds twee steenuilkasten binnen het territorium van de steenuil geplaatst, zie figuur 31 voor een voorbeeld van de kasten. Deze kasten zijn door een lokale deskundige van de steenuilenwerkgroep in elkaar gezet en geplaatst op een geschikte locatie binnen het territorium.

Ecologisch werkprotocol

Alle te nemen maatregelen worden in een ecologisch werkprotocol aangegeven. Dit protocol is tijdens de werkzaamheden op de locatie aanwezig en onder betrokken medewerkers bekend. Aanvullende voorwaarden uit de ontheffing worden hierin tevens in meegenomen.

Werken buiten de kwetsbare periode van de steenuil

Werkzaamheden worden buiten de kwetsbare periode van de steenuil uitgevoerd. Hierbij wordt rekening gehouden met de voortplantingsperiode welke globaal loopt van februari tot en met juli. Afhankelijk van de weersomstandigheden kunnen deze perioden langer dan wel korter zijn.

Controle voorafgaand aan de werkzaamheden

Voorafgaand aan de werkzaamheden wordt de bebouwing op de projectlocatie door een ter zake kundige geïnspecteerd op de aanwezigheid van de steenuil om doden en verwonden te voorkomen.

9.2 Locatie maatregel

De twee steenuilkasten zijn binnen het territorium van de steenuil geplaatst. Hierbij is één kast geplaatst erf in een van de aanwezige knotessen aan de zuidwestzijde van de projectlocatie. De tweede kast is in een fruitboom op het terrein van het naast gelegen erf geplaatst. Beide op minder dan 80 meter afstand vanaf de kern van het erf. De locaties zijn in overleg vastgesteld met de plaatselijke steenuilenwerkgroep. Zie figuur 30 voor de exacte locatie van de kast.

9.3 Doel maatregel

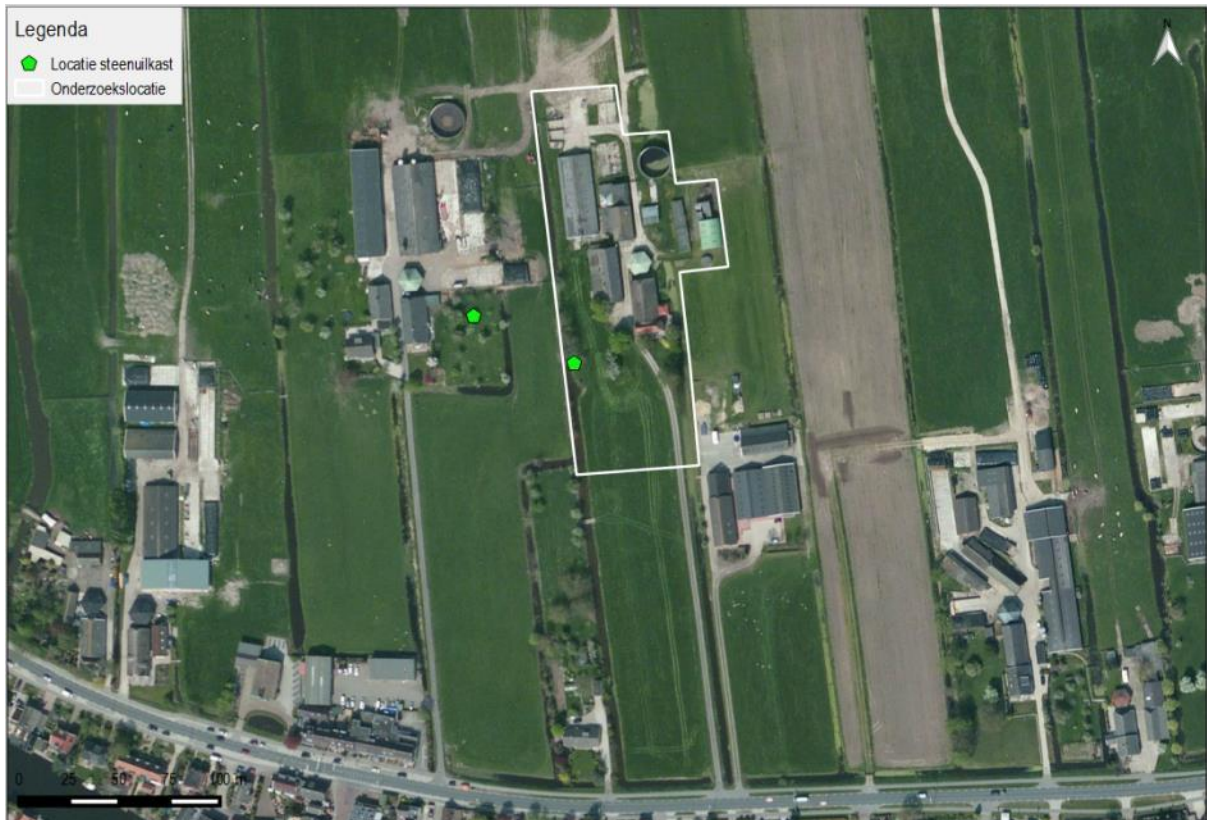
Met de voorgenomen maatregelen wordt voorkomen dat er een nestgelegenheid van de steenuil komt te vervallen en dat de gunstige staat van instandhouding van de soorten (lokaal) niet in het geding komt.

9.4 Effectiviteit maatregel

Door het plaatsen van de steenuilkasten dicht bij het foerageergebied binnen het leefgebied van de steenuil blijft het territorium behouden. Het plaatsen van een kast is tevens zeer effectief, steenuilen maken veel gebruik van deze kasten als verblijfplaats. In Nederland broeden een zeer hoog percentage van de steenuilen in nestkasten. Goede nestkasten hebben een lange levensduur en zijn goed te onderhouden en te inspecteren. Het plaatsen van kasten is een duurzame oplossing voor een duurzame verblijfplaats.

Figuur 31. Steenuilkast in lokale knoten.

Figuur 30. Locaties nieuwe steenuilkasten.

9.5 Afhankelijk

Bij uitvoering van de maatregelen is contact gezocht met een lokale deskundige van de steenuilenwerkgroep. Tevens is één van de kasten opgehangen op het naastgelegen erf Weijland 85. De bewoners van het naast gelegen erf hebben toestemming gegeven de kasten te plaatsen.

9.6 Uitvoering maatregel: monitoren

De kasten zijn reeds, ruim voorafgaand de start van de werkzaamheden, geplaatst door een lokale deskundige van de steenuilenwerkgroep. De locatie van de kast is in overleg met de begeleidende ecoloog bepaald. In samenwerking met beide partijen zijn de kasten gegarandeerd op een geschikte locatie opgehangen.

10 ALTERNATIEVEN

10.1 Alternatieve locatie

Er zijn geen alternatieve locaties voor herinrichting van het gebied voorhanden. De bestaande bebouwing kan door de slechte bouwkundige staat niet meer in gebruik genomen worden voor agrarische doeleinde. De bebouwing dient gesloopt te worden. Door de sloop van deze bebouwing ontstaat er een geschikte locatie om twee nieuwe woningen te plaatsen in het kader van de ruimte-voorruimte-regeling. In deze situatie is er geen gunstigere oplossing voor locatie voorhanden.

10.2 Alternatieve Inrichting

De aanwezige bebouwing kan niet behouden blijven en dient gesloopt te worden. Voor inrichting van het gebied wordt rekening gehouden met de opgestelde voorwaarden van de gemeente, met het slagenlandschap en de aanwezige beschermde soorten. Nieuwe duurzame nestlocaties zijn reeds aangeboden. In deze situatie is er geen gunstigere oplossing voorhanden. Ondanks dat het niet noodzakelijk is voor het territorium van steenuil te behouden, zijn wel aanbevelingen gedaan om de projectlocatie steenuilvriendelijk in te richten. In dit rapport gaan we niet verder in op deze aanbevelingen, omdat deze niet noodzakelijk zijn voor het behouden van het territorium. Het behoudt van het territorium is namelijk al gegarandeerd.

10.3 Alternatieve werkwijze

Bij de werkwijze worden er maatregelen genomen om doden en verwonden en onnodige verstoring te voorkomen. De gekozen werkwijzen brengen de gunstige staat van instandhouding niet in het geding en beperken de verstoring tot een minimum. De voorgestelde maatregelen zorgen voor het voldoen aan de zorgplicht en zorgvuldig handelen.

10.4 Alternatieve planning

Bij uitvoering van de werkzaamheden wordt er rekening gehouden met de kwetsbare periode van de aanwezige (beschermde) soorten. Werkzaamheden worden uitgevoerd buiten de broedperiode van vogels. Werken in een andere periode zou juist verstoring van steenuil opleveren. In deze situatie is er geen gunstigere oplossing voorhanden.

11 LITERATUUR

- Beersma, P., W. Beersma & A. van der Burg, 2008. Steenuilen. Roodbont Uitgeverij, Zutphen.
- Buro Waalbrug, 2015. Gemeente Bodegraven-Reeuwijk, Ruimtelijke onderbouwing De Bree 4 Nieuwerbrug. Beuningen.
- Harxen, R. van & P. Stroeken, 2011. De steenuil. KNNV Uitgeverij, Zeist.
- Koen, M. 2014. Quicksan flora en fauna, De Bree 4 te Nieuwebrug in gemeente Bodegraven. Econsultancy, Boxmeer.
- Nieuwenhuysse, D. van, J.C. Génot & D. Johnson, 2008. The Little Owl. Cambridge University Press, Cambridge.
- Parmentier F. & A. van Paassen, 2009. Steenuil onder de pannen. Maatregelencatalogus ter verbetering van het leefgebied van de steenuil. Landschapsbeheer Nederland.
- Soortenstandaard, versie 2, 2014. Steenuil (Athene Noctua). Rijksdienst voor Ondernemend Nederland.

Econsultancy is een onafhankelijk adviesbureau. Wij bieden realistisch advies en concrete oplossingen voor milieuvraagstukken en willen daarmee een bijdrage leveren aan een duurzaam en verantwoord gebruik van onze leefomgeving.

Diensten

Wij kunnen u van dienst zijn met een uitgebreid scala aan onderzoeken op het gebied van bodem, waterbodem, water, archeologie, ecologie en milieu. Op www.econsultancy.nl vindt u uitgebreide informatie over de verschillende onderzoeken.

Werkwijze

Inzet en professionele betrokkenheid kenmerkt onze diensten. De verantwoordelijke projectleider is het eenduidige aanspreekpunt voor de klant en draagt zorg voor alle aspecten van het project: kwaliteit, tijd, geld, communicatie en organisatie. De kernwaarden deskundig, vertrouwd, betrokken, flexibel, zorgvuldig en vernieuwend zijn een belangrijke leidraad in ons handelen.

Kennis

Het deskundig begeleiden van onze opdrachtgevers vraagt om betrokkenheid bij en kennis van de bedoelingen van de opdrachtgever. Het vereist ook gedegen en actuele vakinhoudelijke kennis. Alle beschikbare kennis wordt snel en effectief ingezet. De medewerkers vormen ons belangrijkste kapitaal. Persoonlijke en inhoudelijke ontwikkeling staat centraal want het werk vraagt steeds om nieuwe kennis en nieuwe verantwoordelijkheden.

Creativiteit

Onze medewerkers zijn in staat om buiten de geijkte kaders een oplossing te zoeken met in achtneming van de geldende wet- en regelgeving. Oplossingen die bedoeld zijn om snel en efficiënt het doel van de opdrachtgever te bereiken.

Kwaliteit

Er wordt continue gestreefd naar het verhogen van de professionaliteit van de dienstverlening. Het leveren van diensten wordt intern op een dusdanige wijze georganiseerd dat het gevraagde resultaat daadwerkelijk op een zo effectief en efficiënt mogelijke wijze wordt voortgebracht. Hierbij staat de klanttevredenheid centraal. Het kwaliteitssysteem van Econsultancy voldoet aan de NEN-EN-ISO 9001: 2008. Tevens is Econsultancy gecertificeerd voor diverse protocollen en beoordelingsrichtlijnen.

Opdrachtgevers

Econsultancy heeft sinds haar oprichting in 1996 al meer dan tienduizend projecten uitgevoerd. Projecten in opdracht van particulier tot de Rijksoverheid, van het bedrijfsleven tot non-profit organisaties. De projecten kennen een grote diversiteit en hebben in sommige gevallen uitsluitend een onderzoekend karakter en zijn in andere gevallen meer adviserend. Steeds vaker wordt onderzoek binnen meerdere disciplines door onze opdrachtgevers verlangd. Onze medewerkers zijn in staat dit voor de opdrachtgever te coördineren en zelf (deel)onderzoeken uit te voeren. Ter illustratie van de veelvoud en veelzijdigheid van de projecten in de werkvelden bodem, waterbodem, ecologie, archeologie, water, geluid en milieu kunnen uitgebreide referentielijsten worden verschaft.

Vestiging Limburg

Rijksweg Noord 39
6071 KS Swalmen
Tel. 0475 - 504961
Swalmen@econsultancy.nl

Vestiging Gelderland

Fabriekstraat 19c
7005 AP Doetinchem
Tel. 0314 - 365150
Doetinchem@econsultancy.nl

Vestiging Brabant

Rapenstraat 2
5831 GJ Boxmeer
Tel. 0485 - 581818
Boxmeer@econsultancy.nl

E-MAIL
info@
econsultancy.nl
INTERNET
econsultancy.nl

